

УДК 364-1:351(477)

Завгородня Світлана

ORCID iD 0000-0002-2177-9995

e-mail: s.zavgorodnia@ukr.net

ДОБРОБУТ ЯК НАУКОВА КАТЕГОРІЯ ТА ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗРОСТАННЯ ДОБРОБУТУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

[https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2\(14\)-181-201](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-181-201)

Анотація. Проведено аналіз, узагальнено результати досліджень і виокремлено основні підходи до визначення змісту категорії «добробут» як характеристики життєдіяльності суспільства; ступеня забезпеченості предметами і засобами та потенційних можливостей для задоволення матеріальних і нематеріальних потреб людини; результату діяльності державних інституцій та рівня гарантій в державі політичних свобод. Виявлено виклики трансформації потреб та ціннісних орієнтацій особистості для забезпечення добробуту в епоху постіндустріального суспільства. З'ясовано, що такі виклики надають додаткові можливості (людина розглядається не просто як носій добробуту, а як індивід, який самостійно прагне до добробуту у межах вільно обраної ним діяльності, свободи вибору, свободи використання можливостей); привносять загрози збереженню і зростанню добробуту (ускладнюються: поєднання індивідуальних потреб для досягнення добробуту населення, пошук рівноваги між задоволенням матеріальних і духовних потреб людини, досягнення результативності інституційної діяльності, політичної активності громадянина та усвідомлення їх ролі у житті суспільства). Напрацьовано детермінанти для розроблення державної політики щодо повоєнного відновлення України, які спрямовані на сприяння самоактивації населення щодо підвищення якості його життя. Зазначене в кінцевому підсумку слугуватиме особистісному розвитку; забезпечуватиме індивідам рівні можливості для реалізації активної економічної і соціальної поведінки; сприятиме підвищенню відповідальності індивіда за власний добробут; підвищуватиме ефективність державно-управлінської діяльності в контексті забезпечення зростання добробуту (моніторинг органами державної влади та здійснення громадського контролю за реалізацією комплексу заходів із відновлення якості життя населення до рівня, не нижчого за докризовий).

Ключові слова: добробут, безпека, виклик, державна політика, державно-управлінська діяльність, постіндустріальне (інформаційне) суспільство, потреби людини, якість життя.

Постановка проблеми. Національне багатство України, зокрема земля, її надра, інші природні ресурси, весь економічний і науково-технічний потенціал є власністю народу України та використовуються з метою забезпечення матеріальних і духовних потреб її громадян. Ці положення закріплені у Декларації про державний суверенітет України та визначені орієнтиром для основ внутрішньої і зовнішньої політики, економічного розвитку й державного будівництва [1]. З початком широкомасштабної збройної агресії РФ відбулося стрімке зниження добробуту населення, виникла тяжка для суспільного розвитку соціально-економічна криза. За підсумками вибіркового опитування домогосподарств, яке було проведено в жовтні 2022 р. [2], 78% громадян заявили про зменшення доходу від початку повномасштабного вторгнення, і лише 2% вказали, що їхній дохід збільшився. Прогнозовані втрати домогосподарств від зниження доходів і підвищення вартості життя становитимуть приблизно 27% сімейного бюджету [3]. Згідно з прогнозами Світового банку до кінця 2023 р. в Україні рівень бідності може зрости до 55% [3]. Безпосередньо зниження доходу в домогосподарствах, де сім'я втратила годувальника або член сім'ї отримав інвалідність, пов'язане з наслідками воєнних дій

На сьогодні у дослідженнях науковців щодо категорії «добробут» немає єдиної думки, у своїх роботах вони розглядають її як тривалий процес врівноваження життєво необхідних біологічних, фізичних, а також складних соціальних, матеріальних і духовних потреб людини. Це насамперед зумовлюється не лише тим, що забезпечення матеріальних і духовних потреб людини стосується всіх сфер життєдіяльності суспільства, держави та домінує у більшості питань сучасного розвитку, а й усвідомленням того, що неефективна державна політика щодо збереження та зростання добробуту стає чинником породження викликів і загроз національній безпеці загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових розвідках і практичній діяльності органів державної влади чільне місце посідає категорія «добробут». Дослідженню проблемних питань забезпечення безпеки і збереження

добробуту присвятили свої роботи мислителі, вчені, зокрема Ж. Бодрійяр, Е. Фромм [5], В. Горбулін, А. Качинський [6], О. Резнікова [7], Р. Войтович [8], М. Орел [9] та інші. У своїх працях вони довели обумовленість забезпечення добробуту із забезпеченням безпеки. Науковці обґрунтували, що безпеку слід розглядати як обов'язкову передумову збереження та підтримання таких базових цінностей, як добробут, сталий розвиток тощо.

Різні аспекти аналізу соціального явища, яке позначають поняттям «добробут», розглядали багато дослідників. Більшість науковців проблемні питання добробуту вивчали з погляду соціально-економічної характеристики життєдіяльності суспільства, серед яких варто відзначити доробки Т. Борщенко [10], О. Євтушевської [11], В. Антонюк, Л. Шетініної [12], О. Кліменко, В. Степаненко, Н. Степаненко [13] та інших. На ціннісних аспектах добробуту населення зосереджували увагу у своїх працях Ж. Бодрійяр, Е. Фромм [5], М. Орел [9], М. Савостьянова [14], Г. Шамбровський [15]. Вони наголошували на впливі трансформації ціннісної орієнтації особистості в епоху постіндустріального суспільства для збереження та зростання добробуту. Все ж недостатньо уваги приділено питанням політико-управлінської складової забезпечення добробуту населення. Попри це варто відзначити праці Р. Войтович [8], О. Оболенського [16], О. Сердюк, І. Петрової [17], Г. Шамбровського [15]. У своїх роботах вони вирізняли такі пріоритети для збереження добробуту, як результативність інституційної діяльності, політична активність громадянина, усвідомлення їх ролі у житті суспільства. Дослідженню питань забезпечення добробуту в умовах повоєнного відновлення України приділяється недостатньо уваги, але варто виділити праці таких науковців, як О. Карапетян [18]; S. Shumska (С. Шумська), A. Gaidai (А. Гайдай), V. Blyzniuk (В. Близнюк) [19–20].

Зважаючи на цінність наукових розвідок, не вирішеними раніше питаннями, яким присвячено статтю, є дослідження характерних ознак категорії «добробут» та встановлення детермінант державної політики зі зростання добробуту в умовах повоєнного відновлення України.

Мета статті – концептуальне осмислення категорії «добробут» та обґрунтування детермінант державної політики зі збереження й зростання добробуту в умовах повоєнного відновлення України.

Методи дослідження. Мета статті зумовила використання міждисциплінарного та системного підходів через врахування основних положень науки державного управління, економічної теорії, теорії національної безпеки, а також теорії філософії та психології. Під час дослідження використано низку методів, зокрема: бібліографічний метод та порівняльний аналіз у процесі узагальнення результатів наявних досліджень щодо визначення змісту категорії «добробут» у різних галузях науки. Крім того, застосовувалися: компаративний та статистичний аналіз, порівняльний метод – у процесі дослідження й визначення викликів трансформації потреб і ціннісних орієнтацій особистості на забезпечення добробуту та безпеки людини в час постіндустріального суспільства; абстрактно-логічний метод для узагальнення опрацьованих матеріалів з метою напрацювання детермінант для розроблення державної політики в умовах повоєнного відновлення України.

Виклад основного матеріалу. У наукових джерелах викладено чимало різноманітних тлумачень категорії «добробут». Це свідчить про важливість, комплексність і багатогранність феномена, який ідентифікують цією категорією, а також тим, що добробут стосується усіх сфер життєдіяльності суспільства й держави та домінує в більшості питань сучасного розвитку. Аналіз наукової та спеціальної літератури дає змогу дійти висновку: ще до цього часу серед науковців та аналітиків точаться дискусії щодо основних чинників, що впливають на рівень добробуту, в тому числі підходів до його визначення. На сьогодні є безліч дефініцій, як необхідно розуміти добробут. Їх аналіз дав змогу виділити основні підходи до визначення змісту цієї категорії. Зокрема, добробут розглядається, як:

- *характеристика життєдіяльності суспільства.* Варто відзначити, що категорію «добробут»: Т. Борщенко розуміє як соціально-економічну категорію, що відображає *якісні та кількісні характеристики життя населення*, сформовані під

впливом економічних, соціальних, інституційних, екологічних, психологічних, культурних та історичних факторів суспільного розвитку [10, с. 74]; О. Євтушевська оцінює як складну економічну, соціальну та психологічну категорію, що *характеризує певний рівень життя населення* [11]. На думку автора, добробут містить об'єктивну компоненту (їжа, одяг, житло, ліки, духовні й культурні блага), а також суб'єктивну обґрунтовану компоненту (транспорт, засоби зв'язку, побутові прилади тощо); та примхи, надумані блага (товари розкоші, соціально безглузді послуги тощо). Тобто сприйняття добробуту може бути суб'єктивним і залежати від світогляду, психологічних особливостей, виховання, оточення;

- *ступінь забезпеченості предметами і засобами та потенційних можливостей для задоволення матеріальних і нематеріальних потреб людини.* Зокрема, добробут трактується, як: ступінь забезпеченості населення країни, окремої соціальної групи, сім'ї, особи необхідними засобами, матеріальними, соціальними, культурними й духовними благами (загальновідомо, що благо – це об'єкти та засоби задоволення людських потреб) у тлумачному словнику економіста, за редакцією професора С. Гончарова [21, с. 115]; *забезпеченість населення необхідними для життя матеріальними та духовними благами* у науковому дослідженні В. Антонюк, Л. Щегініної [12]; *забезпеченість населення держави, соціальної групи, сім'ї, окремої особистості необхідними для життя благами (матеріальними, соціальними, духовними тощо), що значно впливає на гармонійний розвиток суспільства та економіки загалом, визначено у науковій роботі* О. Кліменко, В. Степаненко, Н. Степаненко [13]; належний рівень забезпечення населення насамперед матеріальними і духовними благами у роботі М. Біль та О. Мульської [22]. Також вбачається, що добробут не є постійною категорією, а динамічним соціальним процесом із матеріальним, реляційним та суб'єктивним вимірами (емоційний і оцінка рівня життя). В цьому разі належний рівень матеріальних благ означає відповідність уже встановленим соціальним стандартам та регламентованим державним гарантіям і не враховує ситуації із можливим зниженням встановлених соціальних стандартів.

Тобто не враховує можливої невідповідності встановлених соціальних стандартів сучасним умовам життєдіяльності суспільства.

Зокрема, слід наголосити на думці Г. Шамбровського, який стверджує, що добробут (населення) – це рівень досягнутих та потенційних можливостей для задоволення матеріальних і нематеріальних потреб суспільства як сукупності індивідів [15, с. 38]. Автор також вважає, що забезпечення добробуту потребує широкої економічної свободи громадян, вираженої та раціональної культури споживання, розвинутої системи надання суспільних послуг. Проте варто зауважити, що можливість, для реалізації якої є всі умови, особливо за ситуації досягнутих можливостей, врешті перетворюється на дійсність. Отже, на нашу думку, більш доцільно категорію «добробут» трактувати як ступінь забезпеченості предметами і засобами, наявності потенційних можливостей для задоволення матеріальних і нематеріальних потреб людини;

- окрім того, *результат діяльності* передусім *державних інститутів*. У цьому контексті О. Оболенський вбачає, що добробут (індивіда), окрім критеріїв, які характеризують матеріальний добробут, також залежить і від *рівня гарантій в державі політичних свобод* (наприклад, свобода особистості, свобода слова, свобода совісті), можливості просування по службі [16]. О. Сердюк та І. Петрова відстоюють думку, що добробут є комплексним показником, який включає, окрім матеріальних життєво необхідних стандартів, здоров'я, освіти, стану навколишнього середовища, також і *право політичного голосу* та управління тощо [17].

З огляду на проведений аналіз варто відзначити, що добробут слід розуміти як змінну величину, що відображає якісно-кількісний стан задоволення матеріальних і нематеріальних потреб людини, характеризує тенденції розвитку й умови життєдіяльності суспільства, його структур та інститутів. Оскільки забезпечення добробуту передбачає задоволення матеріальних та нематеріальних потреб людини, створення найкращих для людини умов життєдіяльності, то важливим є комплексне врахування матеріального і соціального

добробуту, а також ціннісного та політико-управлінського аспектів добробуту.

У дослідженнях українських і зарубіжних вчених сучасності, які стосуються питань державно-управлінської діяльності щодо забезпечення безпеки, велике значення має питання як забезпечення добробуту населення загалом, так і окремих його аспектів. Водночас добробут як елемент національних цінностей та взаємопов'язаних із ними національних інтересів у процесі державно-управлінської діяльності щодо забезпечення національної безпеки розглядається як своєрідна умова і характеристика життєздатності суспільства та прогресивного розвитку.

Зокрема, провідні науковці України у сфері національної безпеки, В. Горбулін, А. Качинський, відстоюють ідею, що добробут є одним із елементів ціннісного ядра системи національної безпеки України, що можуть інтегрувати спільноту в одне ціле [6, с. 26–27]. М. Орел схильна вважати, що національні цінності та взаємопов'язані з ними національні інтереси зумовлюють необхідність забезпечення: фізичної безпеки індивіда, суспільства, держави; добробуту населення; створення сприятливого зовнішнього середовища для життєдіяльності держави [9, с. 315–316].

О. Резнікова зазначає, що у другій половині XX – на початку XXI століття концептуальні підходи до забезпечення національної безпеки уособлювали твердження, що безпека є «...практично синонімом особистої безпеки, оскільки саме вона вважалася обов'язковою передумовою добробуту громадян» [7, с. 26]. Схожим є твердження Р. Войтович, яка вбачає, що забезпечення блага народу у європейській ідеї кінця XX століття гарантується через: 1) фізичну безпеку громадян (індивідуальна свобода) та 2) соціальну безпеку (матеріальні умови, свободи, подолання соціальних відмінностей) [8, с. 384].

Отже, зміст національних інтересів обумовлює, якими мають бути детермінанти державної політики, у якому напрямі мають бути сконцентровані зусилля органів державної влади, щоб цілісність держави та добробут населення були надійно забезпечені та захищені.

Першоосновою інтересу є потреби, які за своєю спрямованістю зорієнтовані на забезпечення виживання та прогресивного розвитку й тією чи іншою мірою лідерства особи, суспільства, держави. Тільки через призму їх реалізації та захисту можуть та повинні розглядатися детермінанти державно-управлінської діяльності. В епоху постіндустріального суспільства викликам трансформації потреб та ціннісних орієнтацій особистості в контексті забезпечення безпеки і добробуту приділяли особливу увагу науковці та мислителі сучасності. Розмірковуючи про виклики трансформації потреб та ціннісних орієнтацій особистості для забезпечення добробуту, науковці вказують на два різні аспекти.

Представники першого підходу, серед яких варто вирізнити Л. Лебедеву [23], І. Маслікову [24], Г. Шамборовського [15], Т. Яхно, Л. Шимановську-Діанич [25], вбачають, що зміна цінностей в умовах постіндустріального суспільства впливає на поведінку людини майже в усіх сферах життя і надає *додаткові можливості*. Добробут сучасної людини виходить за межі суто економічних відносин у сферу етичного обґрунтування, оскільки стосується параметрів життя, що пов'язані із ціннісними судженнями. Йдеться про перенесення наголосу із задоволення матеріальних потреб на задоволення культурних і власних потреб, наповнення його емоціями та змістом, пошуком оптимального соціально-психологічного стану; прагнення підвищувати не рівень, а якість життя; все більшого значення набувають вільний час та можливість самореалізації. Завдяки масовому поширенню доступу до інформації та глобальній конкуренції люди здатні ефективно долати етнічні, релігійні, національні чи інші бар'єри у спілкуванні, навчанні, організації та веденні бізнесу, влаштуванні дозвілля та подорожей. Людина розглядається не просто як носій добробуту, а як індивід, що самостійно прагне до добробуту в межах вільно ним обраної діяльності, свободи вибору, свободи використання можливостей.

Але забезпечення добробуту за такого підходу передбачає: досягнення зрілості економічної, соціальної та політичної

систем, де проблемою стає не працевлаштування громадян, а формування у них стимулу до продуктивної діяльності; саморозвиток та еволюція світосприйняття особи, усвідомлення себе як окремої творчої індивідуальності. Відповідно втілення цих прерогатив відбувається в межах упровадження економічної, соціальної та культурної державної політики.

За іншого підходу зміни потреб та ціннісних орієнтацій особистості в умовах постіндустріального суспільства *привносять загрози* реалізації таким групам національних інтересів, як збереження і зростання добробуту.

Зокрема, на думку французького мислителя Ж. Бодріяра, на сьогодні природа соціального припинила своє існування, перетворившись на симулякр, де проєктуються все нові потреби і необхідність їх задоволення [26, с. 309]. Як поширювані засоби масової комунікації, симулякри самі створюють «нову реальність», характерною ознакою якої є відсутність в ній реальності. Кульмінацією розгортання гіперреальності є смерть самого значення, а наслідком зникнення значення є занурення людини у зону порожнечі [27].

Е. Фромм встановлює, що в умовах постіндустріального суспільства людина постає перед вибором між двома вирішальними модусами – «мати» чи «бути». З огляду на це ключовою проблемою людського існування визначено два різні види самоорієнтації та орієнтації у світі, перевага однієї з яких розкриває все, що людина думає, відчуває і робить. Зважаючи на це, автор стверджує, що [5]: (i) варто розрізняти ті потреби, які лише суб'єктивно відчуються і вдоволення яких призводить до тимчасової насолоди, і ті потреби, що закорінені в людській природі, реалізація яких сприяє людському розвитку, продукує добробут; (ii) споживання як форма володіння (модус «мати») вирізняється суперечливими ознаками: з одного боку, воно тамує відчуття неспокою, оскільки те, чим особа володіє, не може бути у неї відібране; але, з іншого, людина змушена споживати все більше й більше, бо спожите з часом перестає її задовольняти; (iii) необмежене задоволення всіх бажань не спрацьовує, не дає добробуту, не є дорогою до щастя і навіть до максимального задоволення. Враховуючи зазначені проблеми, Е. Фромм вбачає, що

економічна і політична сфери життя мають бути підпорядковані завданню людського розвитку, а моделі нового суспільства мають будуватися відповідно до потреб невідчуженого та орієнтованого на буття індивіда. Першим вирішальним кроком у цьому напрямі має стати переорієнтація виробництва на здорове споживання.

М. Орел обґрунтовує, що «сучасна масова культура, яка перетворена в ефективний механізм символічної інтеграції формує ідентичність глобального споживача». «...Сьогодні в економіці, де домінують фінансові спекуляції, економічна боротьба все більше стає боротьбою за свідомість», а за таких умов стверджувати про необхідність зменшення ролі державних інститутів та інституцій у тих чи інших сферах суспільного життя є не зовсім коректним [28, с. 98–99]. М. Савостьянова [14] вважає, що успіхи країни вимірюються сьогодні не рівнем духовності, а зростанням виробництва. Отже, постіндустріальне суспільство цілком виправдано називають суспільством споживання, а використовувані засоби спрямовані на формування певної системи цінностей, яка буде регулювати поведінку людей.

Таким чином, у час постіндустріального (інформаційного) суспільства трансформація потреб та ціннісних орієнтацій особистості є внутрішньо суперечливим процесом. З одного боку, вказана трансформація відкриває індивіду додаткові можливості підвищити якість життя, свободи вибору споживача незалежно від класової позиції та національної приналежності; потребує від громадянина політичної активності та усвідомлення власної ролі у житті суспільства. З іншого боку, загострюються наявні та породжуються нові фактори, що справляють деструктивний вплив для збереження і зростання добробуту, серед яких варто виділити такі:

а) складність поєднання індивідуальних потреб (мотивів діяльності задля індивідуального добробуту) для досягнення суспільного добробуту. У цьому контексті справедливо зазначають: Г. Шамбровський, що «існує складна проблема суб'єктності споживчих смаків та уподобань індивідів, їх бажань за безмежної свободи вибору...», яку потрібно враховувати при розумінні добробуту населення, як суми

індивідуального добробуту кожного члена суспільства» [15, с. 44]; Т. Капінеску, О. Алекса, що має бути «...компроміс між економічною ефективністю і соціальною справедливістю, ... узгодження індивідуальних і суспільних інтересів, щоб забезпечити благополуччя не тільки нинішнього, але і майбутніх поколінь» [29, с. 85]. Також доцільно, наголосити на думці В. Козьми, що «...чим нижче рівень життя та добробуту і чим більша різниця між бідними та багатими, тим популярніші заклики до зміни влади та перерозподілу власності з відповідними практичними діями. Наявність же чисельно-розвиненого середнього класу в країні вказує на те, що основні параметри суспільства збалансовані та стійкі» [30, с. 5].

Варто навести приклад, зокрема щодо ситуації, що виникла в Україні та характеризує нехтування зазначеного фактора. В 2010–2014 рр. в Україні добробут невеликої частини суспільства, наближеної до державної влади, внаслідок корупції зростав надвисокими темпами. Це спричинило невдоволення навіть тих, чий добробут в абсолютному виразі теж зростав, а соціальна напруженість у визначений період піднялася настільки, що призвела до революції [31].

Унаслідок широкомасштабної збройної агресії РФ відбувається поглиблення нерівності в доходах населення. Зокрема, триває відчутне зниження економічної активності населення, утрата доходів, зменшилися можливості забезпечувати прийнятний рівень заробітної плати та скорочувати нерівність не лише вразливим верствам, а й значній частині населення України загалом [2]. Відзначають тенденцію поглиблення нерівності в доходах населення з погляду регіонів, особливо тих, які найбільше страждають від воєнних дій, що призвело до виникнення нових найуразливіших груп. За даними опитування на липень 2022 р., 9% від загальної кількості респондентів ВПО не мали жодного доходу з початку війни, 47% вказали, що зараз не отримують заробітної платні, а 35% повідомили, що місячний дохід їхньої родини не перевищує 5 тис. грн, що на 1500 грн менше, ніж мінімальна зарплата в Україні [32];

б) складність пошуку оптимальної рівноваги між задоволенням матеріальних і духовних потреб людини. Йдеться про питання вибору кожним членом суспільства між «бажаним» і «належним» з метою реалізації матеріальних і духовних потреб людини за умов безмежної свободи вибору, що в кінцевому підсумку має сприяти особистісному розвитку. З цього приводу варто навести думку Е. Молчанової, К. Ковтонюк, О. Савич, які зауважують: якщо взяти за основу теорію потреб Маслоу, то сучасна молодь серед базових виділяє зовсім інші потреби. Зазначається, що сучасна молодь вже не вважає, що базові потреби лежать в основі всього існування, а насамперед потребує доступу до Інтернету та підтримання рівня заряду батареї на смартфоні [33, с. 50]. Г. Шамбровський також зазначає про проблему нестримного бажання серед українців досягти піку корисності споживання, що супроводжується нехтуванням духовних цінностей. А «...постійний шквал масової інформації, що супроводжується інтенсивним просуванням товарів сприяє поширенню такої проблеми в суспільстві» [15, с. 291].

Аналіз структури грошових витрат домогосподарств за 2021 р. у середньому серед країн ЄС і в Україні вказує на різне співвідношення між задоволенням матеріальних і духовних потреб. Це може свідчити як про різні споживчі вподобання, так і про значно нижчий рівень доходу українців, через що для задоволення базових потреб витрачається значно більша частка грошових витрат на товари короткострокового споживання (продукти харчування та напої, фармацевтична продукція, товари для підтримки чистоти, інші побутові товари). Зокрема, частка загальних витрат у 2021 році на: (а) відпочинок і культуру в Україні складала 1,7%, у середньому в ЄС – 8%, в Латвії – 8,4%, Литві – 7,6%, у Польщі – 6%; (б) на ресторани та готелі (в тому числі на оплату путівок на бази відпочинку) в Україні становила 1,8%, у середньому в ЄС – 6,6%, в Латвії – 5,2%, Литві – 3,9%, у Польщі – 3,2%. Натомість на продукти харчування і безалкогольні напої українці витрачають 45,9% від грошових витрат, в середньому європейці – 14,3%, латвійці – 18,7%, литовці – 20,4%, поляки – 19,6%. Водночас в Україні в домогосподарствах із середньодушовими загальними доходами

на місяць понад 12 тис. грн, частка загальних витрат на відпочинок і культуру більша на 0,9 відсоткові пункти за середнє значення в Україні (становила 2,6%), на ресторани та готелі – більша на 1,6 відсоткові пункти (становила 3,4%) [34–35]. Через широкомасштабну збройну агресію РФ знизилися ступінь забезпеченості предметами і засобами, а також потенційні можливості для задоволення матеріальних потреб людини. Зокрема, під час опитування, що проведено у вересні 2022 року, респонденти зазначили: найбільшу потребу мають у грошах (66%), доступі до роботи (31%), безпечному місці проживання (23%), продуктах (18%), медикаментах (12%), житлі (12%), що належать до базових потреб людини [35];

с) проблема досягнення результативності інституційної діяльності, політичної активності громадянина та усвідомлення їх ролі у житті суспільства. У цьому контексті слушною є думка Р. Войтович [8, с. 385], що основою інституціональності держави добробуту слугує система централізованих соціальних домовленостей та *узгодженостей між різними суб'єктами суспільного життя*, а також належні умови для розвитку *особистої відповідальності*. Основними напрямками інституціональності такої держави визначено вироблення нових форм інвестування в людський капітал (освіту, навчання і перенавчання кадрів) та створення демократичних інститутів реалізації ліберальних політичних установок. Також для забезпечення добробуту населення ключова роль державних інституцій залишається незмінною, за твердженням М. Мордовець [36]. Йдеться про те, що прояви успішного широкомасштабного суспільного компромісу між частково суперечливими інтересами різних соціальних груп і визначають ефективність інституційної діяльності щодо забезпечення добробуту, а ключова роль держави у цьому процесі залишається незмінною. У разі досягнення такого добробуту громадяни отримують можливість жити на достатньому рівні забезпечення благ, відстоювати свої політичні інтереси, права і свободи.

Але досить часто існують бажання правлячої еліти репрезентувати власні інтереси як переважальні у процесі

пошуку суспільного компромісу. Внаслідок повномасштабної збройної агресії РФ відбувається активізація участі громадян у житті своїх громад, діяльності організацій громадянського суспільства. Зокрема, результати опитування щодо громадського залучення 2022 р. підтверджують загальний сплеск активізму серед громадян на тлі широкомасштабної збройної агресії РФ, а рівень обізнаності та участі в громадських активностях значно вищий порівняно з мирним часом. Кількість українців, які вказали, що беруть активну участь у житті своїх громад за рік (у 2022 р. порівняно з 2021 р.) зросла з 7% до 24%. Ще 36% громадян рідко долучалися до громадських заходів, порівняно з 29% у 2021 р. Також значно зросла і участь у діяльності організацій громадянського суспільства: 15% респондентів зазначили, що активно долучались до діяльності громадських організацій (для порівняння – 4% у 2021 р.), тоді як 32% брали участь зрідка (29% у 2021 р.) [37]. Але відповідальність за свій добробут українці покладають на державу. За результатами опитування, що було проведено у 2021 р., понад третини населення вважали, що держава повинна докласти зусиль, щоб забезпечити громадянам добробут (45,8%) або працевлаштування (43,1%) [38].

Висновки та напрями подальшого дослідження.

З'ясування характерних ознак поняття «добробут», проявів трансформації потреб та ціннісних орієнтацій особистості в час постіндустріального суспільства в контексті забезпечення добробуту населення принципово важливе для визначення першочергових завдань органів державної влади. Викладене вище дає змогу дійти висновку, що для збереження та зростання добробуту в умовах повоєнного відновлення України важливим є таке. Насамперед варто: сприяти самоактивації населення щодо підвищення рівня і якості життя людей, що в кінцевому підсумку слугуватиме їх особистісному розвитку; забезпечувати рівні можливості для індивідів для реалізації їх активної економічної і соціальної поведінки; сприяти відповідальності населення за власний добробут. З огляду на зазначене та результати попередніх досліджень вважаємо за необхідне [39–40]: удосконалювати інструмент прожиткового

мінімуму. Крім того, необхідно: сприяти засобами податкової, інформаційної, кредитної політики самореалізації вразливих груп населення у відповідній територіальній громаді; розширювати можливості впровадження та використання інструменту соціального житла; надавати фінансову, матеріальну, інформаційну допомогу домогосподарствам для сприяння самостійному відновленню власного житла. Також важливо: трансформувати систему субсидування енергоспоживання на підтримку інвестицій в термомодернізацію будівель, встановлення альтернативних систем опалення, електрифікації з використанням відновлюваних джерел енергії для вразливих споживачів енергоресурсів; удосконалювати захист прав та законних інтересів побутових споживачів енергоресурсів, здійснювати врегулювання спорів за допомогою запровадження інституту енергетичного омбудсмена.

Важливою детермінантою для впровадження державної політики щодо зростання добробуту має стати підвищення ефективності державно-управлінської діяльності. Реалізація цього положення має передбачати моніторинг органами державної влади та здійснення громадського контролю за реалізацією комплексу заходів із відновлення добробуту населення до рівня, не нижчого за докризовий.

Список використаних джерел

1. Декларація про державний суверенітет України : прийнята 16 липня 1990 р., № 55-XII. Офіційний вебпортал парламенту України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення : 18.06.2023).
2. Міграція та соціально-політичні настрої під час повномасштабної війни росії проти України – дванадцята хвиля дослідження. *Gradus Research Company* : вебсайт. URL : https://gradus.app/documents/317/Gradus_EU_wave_12_UA.pdf (дата звернення : 18.06.2023).
3. Ukraine : rapid damage and needs assessment – August 2022. *The World Bank* : website. URL : <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099445209072239810/pdf/P17884304837910630b9c6040ac12428d5c.pdf> (дата звернення : 18.06.2023).
4. Рівень бідності в Україні зростає удесятеро - Світовий банк дав невтішний прогноз. *УНІАН* : вебсайт. URL : <https://www.unian.ua/economics/finance/riven-bidnosti-v-ukrajini-zroste-udesyatero-svitoviy-bank-dav-nevtishniy-prognoz-12013236.html> (дата звернення : 18.06.2023).
5. Фромм Е. Мати чи бути? Київ : Український письменник, 2010. 226 с.
6. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегічне планування : вирішення проблем національної безпеки : монографія. Київ : НІСД, 2010. 288 с.
7. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 532 с.
8. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз) : монографія / за заг. ред. В. М. Князева. Київ : НАДУ, 2007. 680 с.

9. Орел М. Теоретико-методологічні засади формування системи державного управління у сфері політичної безпеки : дис.... д-ра. держ. упр. : 25.00.01 / МАУП. Київ, 2019. 488 с.
10. Борщенко Т. І. Забезпечення суспільного добробуту в трансформаційній економіці : дис.... д-ра філософії (PhD) : 051 / КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2020. 219 с.
11. Євтушевська О. В. Особливості сприйняття добробуту в секулярному суспільстві. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2015. № 5. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4046> (дата звернення : 18.06.2023).
12. Антонюк В. П., Щетініна Л. В. Оцінка і пріоритети добробуту населення України. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 4(38). С. 71–85. DOI : <https://doi.org/10.15407/dse2019.04.071>.
13. Кліменко О. М., Степаненко В. О., Степаненко Н. О. Характеристика добробуту населення на сучасному етапі розвитку суспільства. *Бізнесінформ*. 2015. № 4. С. 17–21.
14. Савостьянова М. Нові цінності постіндустріального суспільства. *Вісник Житомирського державного університету. Філософські науки*. 2011. Вип. 59. С. 9–13.
15. Шамборовський Г. О. Закономірності досягнення добробуту населення в умовах трансформації міжнародних інтеграційних об'єднань : дис.... доктор.економ. наук : 08.00.02 / Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. 431 с.
16. Оболенський О. Ю. Держава добробуту, соціально орієнтована ринкова система та адміністративна реформа. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка*. 2011. Вип. 9. С. 34–47.
17. Сердюк О. С., Петрова П. І. Інституціоналізм як квінтесенція теорії добробуту. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 2. С. 14–20.
18. Карапетян О. М. Актуальності формування суверенного фонду добробуту України в післявоєнному періоді. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. Вип. 2. С. 45–50. DOI : <https://doi.org/10.35774/app2022.02.045>.
19. Shumska S, Gaidai A., Blyzniuk V. (2023) Welfare of the ukrainian population : assessment of the level and impact of key factors. *Baltic Journal of Economic Studies*. 9(2). 230–241. DOI : <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-230-241>.
20. Шумська С. Зовнішні фактори впливу на добробут населення України. *Eurasian scientific discussions. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain*. P. 274–281. URL : <https://sci-conf.com.ua/viii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-eurasian-scientific-discussions-29-31-08-2022-barcelona-ispaniya-arhiv/> (дата звернення : 18.06.2023).
21. Гончаров С. М., Кушнір Н. Б. Тлумачний словник економіста / за ред. С. М. Гончарова. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
22. Біль М. М., Мульська О. П. Добробут як домінанта економічного зростання : концептуально-методичний базис. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2020. №23. С. 6–12. DOI : [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-01).
23. Лебедева Л. В. Постіндустріальна економіка та постіндустріальне суспільство : критерії розмежування та існуючі моделі. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2010. Вип. 4. С. 29–36.
24. Маслікова І. Етико-економічні концепції якості життя в оцінці добробуту та благополуччя. *Університетська кафедра*. 2017. № 6. С. 75–86.
25. Яхно Т., Шимановська-Діанич Л. Теорії добробуту як теоретичне підґрунтя для визначення сутності сучасного споживчого ринку. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 3. С. 140–146.
26. Осетрова О. О. Ж. Бодріяр : зникнення соціального у постісторії. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2011. Вип. 2. С. 308–313.
27. Осетрова О. О. Ж. Бодріяр : феномен насилля у соціальному добі постмодернізму (від філософської рефлексії до практики сучасної соціальної роботи). *Epistemological studies in philosophy, social and political sciences*. 2022. Vol. 5. Iss. 2. 3. 42–48. DOI : <https://doi.org/10.15421/342219>.
28. Орел М. Трансформація культурного коду та державності в епоху постмодерну та їх взаємозв'язок у контексті політичної безпеки. *Інвестиції : практика та досвід*. 2019. № 2. С. 95–101. DOI : <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.2.95>.

29. Калінеску Т. В., Алекса О. М. Теоретико-методологічне підґрунтя економіки добробуту. *Часотис економічних реформ*. 2014. № 3. С. 82–87.
30. Козьма В. В. «Держава добробуту» запорука політичної стабільності (до питання демократичної трансформації українського суспільства). *Практична філософія*. 2015. № 1. С. 3–8.
31. Кравцов О. О. Моделювання суспільного добробуту на основі етичних критеріїв розподілу економічних благ. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 7(1). С. 18–21.
32. Звіт МОМ про внутрішнє переміщення в Україні опитування загального населення. Раунд 7 23 липня 2022 року. Біженці та вимушено переміщені особи. *Національна юридична бібліотека. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського* : вебсайт. URL : <http://novar.nbuv.gov.ua/post/0000269> (дата звернення : 18.06.2023).
33. Молчанова Е., Ковтонюк К., Савич О. Методологічні підходи до визначення суспільного добробуту країни. *Міжнародна економічна політика*. 2019. № 1. С. 46–69. DOI : <https://doi.org/10.33111/iep.2019.30.03>
34. Household expenditure by category, European Union, 2021. *EUROSTAT* : website. URL : https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/hhexpcofog/hhexpcofog_2021/ (дата звернення : 18.06.2023).
35. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2021 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України). Статистичний збірник. *Держстат* : вебсайт. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення : 23.06.2023).
36. Мордовець М. В. Досвід розбудови держави загального добробуту : проблеми та перспективи. *Гілея : науковий вісник*. 2019. Вип. 143(3). С. 58–60.
37. СЕР 2022 : Зростання активізму, відсіч ворогу та зміна ставлення до корупції. *USAID* : вебсайт. URL : <https://engage.org.ua/ser-2022-zrostantia-aktyvizmu-vidsich-vorohu-ta-zmina-stavlennia-do-koruptsii/> (дата звернення : 23.06.2023).
38. Зроби за мене : українці готові до самоорганізації, але покладають відповідальність за свій добробут на державу. *Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва* : вебсайт. URL : <https://dif.org.ua/article/zrobi-za-mene-ukraintsi-gotovi-do-samoorganizatsii-ale-pokladayut-vidpovidalnist-za-svii-dobrobut-na-derzhavu> (дата звернення : 18.06.2023).
39. Загородня С. П. Актуалізація факторів енергетичної бідності, що зумовлені наслідками збройної агресії проти України. *НІСД* : вебсайт. URL : <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/aktualizatsiya-faktoriv-enerhetichnoyi-bidnosti-shcho-zumovleni-naslidkami> (дата звернення : 23.06.2023).
40. Загородня С. П. Поглиблення нерівності в доходах населення в умовах збройної агресії проти України. *НІСД* : вебсайт. URL : <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pohlyblennya-nerivnosti-v-dokhodakh-naselennya-v-umovakh-zbroynoyi> (дата звернення : 23.06.2023).

References

1. Declaration on State Sovereignty of Ukraine: adopted on July 16, 1990, № 55-XII. *Ofitsiyni veb-portal parlamentu Ukrainy*: website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> [in Ukrainian].
2. Mistratsiia ta sotsialno-politychni nastroi pid chas povnomasshtabnoi viiny rosii proty Ukrainy – dvanadtsiata khvyliia doslidzhennia. *Gradus Research Company*: website. Retrieved from https://gradus.app/documents/317/Gradus_EU_wave_12_UA.pdf [in Ukrainian].
3. Ukraine: rapid damage and needs assessment. *The World Bank*: website. Retrieved from <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099445209072239810/pdf/P17884304837910630b9c6040ac12428d5c.pdf> [in English].
4. Riven bidnosti v Ukraini zroste udesiatro - Svitovyi bank dav nevtishnyi prohnaz. *Vesbait informatsiinoho ahenstva UNIAN* [Website of the UNIAN information agency]. Retrieved from <https://www.unian.ua/economics/finance/riven-bidnosti-v-ukrajini-zroste-udesyatero-svitoviy-bank-dav-nevtishnyi-prognoz-12013236.html> [in Ukrainian].
5. Fromm, E. (2010). *Maty chy buty?* [To have or to be?]. Kyiv: Ukrainskyi pismennyk [in Ukrainian].

6. Horbulin, V. P., Kachynskiy, A. B. (2010). *Stratehichne planuvannia: vyrishennia problem natsionalnoi bezpeky* [Strategic planning: solving national security problems]. Kyiv: NISS [in Ukrainian].
7. Reznikova, O. O. (2022). *Natsionalna stiiikist v umovakh minlyvoho bezpekovoho seredovyshcha* [National stability in the conditions of a changing security environment]. Kyiv: NISS [in Ukrainian].
8. Voitovych, R. V. (2007). *Vplyv hlobalizatsii na systemu derzhavnogo upravlinnia (teoretyko-metodolohichniy analiz)* [The impact of globalization on the state administration system (theoretical and methodological analysis)]. Kyiv: Vyd-vo NADU [in Ukrainian].
9. Orel, M. (2019). *Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia systemy derzhavnogo upravlinnia u sferi politychnoi bezpeky* [Theoretical and methodological foundations of the formation of the state administration system in the field of political security]. (Doctoral thesis). MAUP, Kyiv [in Ukrainian].
10. Borshchenko, T. I. (2020). *Zabezpechennia suspilnoho dobrobutu v transformatsiinii ekonomitsi* [Ensuring public welfare in the transformational economy]. (PhD thesis). KNU im. Tarasa Shevchenka, Kyiv [in Ukrainian].
11. Yevtushevska, O. V. (2015). Osoblyvosti spryiniattia dobrobutu v sekuliamomu suspilstvi [Peculiarities of the perception of well-being in a secular society]. *Elektronne naukove fakhove vydannia «Efektyvna ekonomika»*, 5. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4046> [in Ukrainian].
12. Antoniuk, V. P., Shchetinina, L. V. (2019). Otsinka i priorytety dobrobutu naselennia Ukrainy [Evaluation and priorities of the welfare of the population of Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, 4(38), 71–85. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2019.04.071> [in Ukrainian].
13. Klimenko, O. M., Stepanenko, & V. O., Stepanenko, N. O. (2015). Kharakterystyka dobrobutu naselennia na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva [Characteristics of the population's well-being at the current stage of society's development]. *BIZNESINFORM*, 4, 17–21 [in Ukrainian].
14. Savostianova, M. (2011). Novi tsinnosti postindustrialnoho suspilstva [New values of post-industrial society]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu. Filosofska nauka*, 59, 9-13. [in Ukrainian].
15. Shamborovsky, G. O. (2019). *Zakonomirnosti dosiahnennia dobrobutu naselennia v umovakh transformatsii mizhnarodnykh intehtatsiinykh obiednan* [Patterns of achieving the welfare of the population in the conditions of transformation of international integration associations]. (Doctoral thesis). Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, Lviv [in Ukrainian].
16. Obolenskyi, O. Yu. (2011). Derzhava dobrobutu, sotsialno oriyentovana rynkova systema ta administratyvna reforma [Welfare state, socially oriented market system and administrative reform]. *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Seriya: Ekonomika*, 9, 34–47. [in Ukrainian].
17. Serdiuk, O. S., Petrova, P. I. (2019). Instytutsionalizm yak kvintesentsiia teorii dobrobutu [Institutionalism as the quintessence of welfare theory] *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2, 14–20. [in Ukrainian].
18. Karapetian, O. M. (2022) Aktualitety formuvannia suverennoho fondu dobrobutu Ukrainy v pisliavoiennomu periodi [Actualities of the formation of the sovereign welfare fund of Ukraine in the post-war period]. *Aktualni problemy pravozaivstva*, 2, 45–50. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2022.02.045> [in Ukrainian].
19. Shumska, S., Gaidai, A., & Blyzniuk, V. (2023). Welfare of the ukrainian population: assessment of the level and impact of key factors. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(2), 230–241. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-230-241> [in English].
20. Shumska, S. (2022). Zovnishni faktory vplyvu na dobrobut naselennia Ukrainy [External factors influencing the well-being of the population of Ukraine]. *Eurasian scientific discussions. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference*. Barcelona, Spain. Retrieved from <https://sci-conf.com.ua/viii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-aurasian-scientific-discussions-29-31-08-2022-barselona-ispaniya-arhiv/> [in Ukrainian].
21. Honcharov, S. M., Kushnir, N. B. (2009). *Tlumachnyi slovnyk ekonomista* [Explanatory dictionary of the economist]. (S. M. Honcharov Ed.). Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
22. Bil, M. M., Mulska, O. P. (2020). Dobrobut yak dominantna ekonomichnoho zrostannia: kontseptualno-metodychni bazys [Welfare as a dominant factor in economic growth: conceptual

- and methodological basis]. *Elektronne naukove fakhove vydannia z ekonomichnykh nauk «Modern Economics»*, 23, 6–12. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-01) [in Ukrainian].
23. Lebedeva, L. V. (2010). Postindustrialna ekonomika ta postindustrialne suspilstvo: kryterii rozmezhuvannia ta isnuuichi modeli [Post-industrial economy and post-industrial society: demarcation criteria and existing models]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky*, 4, 29–36. [in Ukrainian].
 24. Maslikova, I. (2017). Etyko-ekonomichni kontseptsii yakosti zhyttia v otsyntsi dobrobutu ta blahopoluchchia [Ethical and economic concepts of the quality of life in the assessment of well-being and well-being]. *Universytetska kafedra*, 6, 29–36. [in Ukrainian].
 25. Yakhno, T., Shymanovska-Dianych, L. (2018). Teorii dobrobutu yak teoretyczne pidgruntia dla vyznachennia sutnosti suchasnoho spozhyvchoho rynku [Well-being theories as a theoretical basis for determining the essence of the modern consumer market]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, 3, 140–146. [in Ukrainian].
 26. Osetrova, O. O. (2011). Zh. Bodriar: znyknennia sotsialnoho u postistorii [J. Baudrillard: the disappearance of the social in posthistory]. *Filosofia i politolohiia v konteksti suchasnoi kultury*, 2, 308–313. [in Ukrainian].
 27. Osetrova, O. O. (2022). Zh. Bodriar: fenomen nasyllia u sotsialnomu doby postmodernizmu (vid filosofskoi refleksii do praktyky suchasnoi sotsialnoi roboty) [J. Baudrillard: the phenomenon of violence in the social era of postmodernism (from philosophical reflection to the practice of modern social work)]. *Epistemological studies in philosophy, social and political sciences*, 5, 2, 42–48 DOI: <https://doi.org/10.15421/342219> [in Ukrainian].
 28. Orel, M. (2019). Transformatsiia kulturnoho kodu ta derzhavnosti v epokhu postmodernu ta yikh vzaiemozviazok u konteksti politychnoi bezpeky [Transformation of the cultural code and statehood in the postmodern era and their relationship in the context of political security]. *Investments: practice and experience*, 2, 5–101. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.2.95> [in Ukrainian].
 29. Kalinesku, T. V., Aliksa, O. M. (2014). Teoretyko-metodolohichne pidhruntia ekonomiky dobrobutu [Theoretical and methodological basis of welfare economics]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, 3, 82–87. [in Ukrainian].
 30. Kozma, V. V. (2015). «Derzhava dobrobutu» zaporuka politychnoi stabilnosti (do pytannia demokratychnoi transformatsii ukrainskoho suspilstva) [The «welfare state» is a guarantee of political stability (on the question of the democratic transformation of Ukrainian society)]. *Praktychna filosofia*, 1, 3–8. [in Ukrainian].
 31. Kravtsov, O. O. (2019). Modeliuvannia suspilnoho dobrobutu na osnovi etychnykh kryteriiv rozpodilu ekonomichnykh blah [Modeling public welfare based on ethical criteria for the distribution of economic benefits]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 7(1), 18–21. [in Ukrainian].
 32. Zvit MOM pro vnutrishnie peremishchennia v Ukraini opytuvannia zahalnoho naselennia. Raund 7 23 lypnia 2022 roku. Bizhentsi ta vymusheno peremishcheni osoby. [IOM Report on Internal Displacement in Ukraine Survey of the General Population. Round 7 on July 23, 2022. Refugees and forcibly displaced persons]. (2022). *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: vebсайт*. Retrieved from <http://nowar.nbuv.gov.ua/post/0000269> [in Ukrainian].
 33. Molchanova, E., Kovtoniuk, K., & Savych, O. (2019). Metodolohichni pidkhody do vyznachennia suspilnoho dobrobutu krainy [Methodological approaches to determining the public welfare of the country]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, 1, 46–69. DOI: <https://doi.org/10.33111/iep.2019.30.03> [in Ukrainian].
 34. Household expenditure by category, European Union. (2021). *EUROSTAT*: website. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/hhexpcpfog/hhexpcpfog_2021/ [in English].
 35. Vytraty i resursy domohospodarstv Ukrainy u 2021 rotsi (za danymy vybirkovoho obstezhennia umov zhyttia domohospodarstv Ukrainy) [Expenditures and resources of Ukrainian households in 2021 (according to the data of a sample survey of the living conditions of Ukrainian households)]. (2022). *State Statistics Service*: website. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
 36. Mordovets, M. V. (2019). Dosvid rozbudovy derzhavy zahalnoho dobrobutu: problemy ta perspektivy [The experience of building a general welfare state: problems and prospects] *Hileia: naukovyi visnyk*, 143(3), 58–60 [in Ukrainian].

37. CEP 2022: Zrostannia aktyvizmu, vidsich vorohu ta zmina stavlennia do koruptsii. (2022). *USAID*: website. Retrieved from <https://engage.org.ua/cep-2022-zrostannia-aktyvizmu-vidsich-vorohu-ta-zmina-stavlennia-do-koruptsii/> [in Ukrainian].
38. Zroby za mene: ukraintsi hotovi do samoorhanizatsii, ale pokladiut vidpovidalnist za svii dobrobut na derzhavu. (2022). *Democratic Initiatives Fund named after Ilko Kucheriv*: website [Democratic Initiatives Fund named after Ilko Kucheriv: website]. Retrieved from <https://engage.org.ua/cep-2022-zrostannia-aktyvizmu-vidsich-vorohu-ta-zmina-stavlennia-do-koruptsii/> [in Ukrainian].
39. Zavhorodnya, S. P. (2023). Aktualizatsiia faktoriv enerhetychnoi bidnosti, shcho zumovleni naslidkamy zbroinoi ahresii proty Ukrainy [Update on the factors of energy poverty caused by the consequences of armed aggression against Ukraine]. *NISS*: website. Retrieved from <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/aktualizatsiya-faktoriv-enerhetychnoyi-bidnosti-shcho-zumovleni-naslidkamy> [in Ukrainian].
40. Zavhorodnya, S. P. (2023). Pohlyblennia nerivnosti v dokhodakh naselennia v umovakh zbroinoi ahresii proty Ukrainy [The deepening of inequality in the incomes of the population in the conditions of armed aggression against Ukraine]. *NISS*: website. Retrieved from <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pohlyblennia-nerivnosti-v-dokhodakh-naselennia-v-umovakh-zbroynoyi> [in Ukrainian].

WELFARE AS A SCIENTIFIC CATEGORY AND STATE POLICY PRIORITIES REGARDING THE PRESERVATION AND GROWTH OF WELFARE IN THE CONDITIONS OF POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Zavhorodnia Svitlana

Abstract. The article analyzes, summarizes the research results, and highlights the main approaches to defining the content of the «welfare» category, namely: as a characteristic of society's vital activities; the degree of provision of objects and means and potential opportunities for meeting material and non-material human needs; the result of the activity of state institutions and the level of guarantees in the state of political freedoms. The challenges of transformation of the needs and value orientations of the individual to ensure welfare in the era of post-industrial society are revealed. It was found that the following challenges: provide additional opportunities (a person is considered not just as a carrier of welfare, but as an individual who independently strives to welfare within the limits of his freely chosen activity, freedom of choice, freedom of using opportunities); bring threats to the preservation and growth of welfare (the combination of individual needs to achieve the welfare of the population becomes more difficult; it becomes more difficult to find a balance between the satisfaction of material and spiritual needs of a person; the difficulty of achieving the effectiveness of institutional activities, political activity of citizens and awareness of their role in the life of society). Determinants have been worked out for the development of a state policy regarding the post-war recovery of Ukraine, which are aimed at: promoting self-activation of the population to improve the quality of their lives, which will ultimately serve their personal development; to provide equal opportunities for individuals to realize their active economic and social behavior; to contribute to increasing the individual's responsibility for his own welfare; to increase the effectiveness of public administration activities in the context of ensuring the

growth of welfare (monitoring by state authorities and implementation of public control over the implementation of a set of measures to restore the quality of life of the population to a level not lower than the pre-crisis level).

Keywords: welfare, security, challenge, state policy, public-administration activity, post-industrial (information) society, human needs, quality of life.